

Verveling verdreven

Aanpak overlast en vandalisme
door sport- en spelactiviteiten
in Bos en Lommer

Amsterdam, december 1994
Van Dijk, van Someren en Partners
J.E. Bruinink
m.m.v. A.G. van Dijk

Inhoudsopgave

	pagina
1 Inleiding	1
1.1 Aanleiding	1
1.2 Aard en kosten van de activiteiten	1
1.3 Opzet van de evaluatie	2
1.4 Leeswijzer	3
2 Verloop activiteiten	4
2.1 Inleiding	4
2.2 Kinderzomerspelen	4
2.3 Vakantieinstuif BlauwWithal	6
2.4 Sportervaringsploeg	7
2.5 SIPO-project	9
2.6 Beoordeling activiteiten door kinderen	10
3 Effect	12
3.1 Inleiding	12
3.2 Politiecijfers	12
3.3 Effect volgens bewoners	12
3.3 Effect volgens 'derden'	14
4 Conclusies en aanbevelingen	16
Bijlagen:	
1 Kosten project	18
2 Aantal kinderen in de speeltuinen	19

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In het kader van het Integraal Veiligheidsbeleid in het stadsdeel Bos en Lommer worden diverse maatregelen genomen die de veiligheid - in de ruimste zin van het woord - in het stadsdeel moeten vergroten. Eén van de maatregelen is gericht op het geven van een zinvolle vrijetijdsbesteding voor kinderen, tieners en jongeren gedurende de zomermaanden. Met name het rondhangen van jongeren in en rondom de speeltuinen in Bos en Lommer blijkt in de praktijk namelijk regelmatig te leiden tot vandalisme en overlastklachten door buurtbewoners.

Om de verschillende vormen van vandalisme en overlast gedurende de zomermaanden, en dan met de tijdens de vakantieperiode, tegen te gaan is voor maanden juni, juli en augustus 1994 het project 'aankpak van overlast en vandalisme in Bos en Lommer' opgezet. In deze rapportage wordt verslag gedaan van de bevindingen en effecten van het project.

1.2 Aard en kosten van de activiteiten

Het project is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- een intensivering van het toezicht door sport- en spelleiders in de speeltuinen en op de speelpleinen in Bos en Lommer in (met name) acht lokaties¹;
- een uitbreiding van de openingstijden van de speeltuinen, waardoor deze ook in de avonduren open zijn;
- een uitbreiding van het programma van sport en spelactiviteiten;
- het SIPO-project, oftewel een toezichthoudersproject rond de Bos en Lommerschool voor jongeren vanaf 18 jaar afkomstig uit Bos en Lommer².

Met deze projectonderdelen wordt beoogd, dat vandalisme en overlast in en rondom de genoemde lokaties wordt tegengegaan. Door de openingstijden van de speel- lokaties uit te breiden en een activiteitenprogramma aan te bieden wordt gerichte invulling gegeven aan de vrijetijdsbesteding van de jeugd gedurende de schoolvakanties. Op basis hiervan kan worden verondersteld dat deze projectonderdelen tevens kunnen leiden tot een afname van de overlast en vandalisme in het gehele stadsdeel.

Voor het project heeft de centrale stad fl. 70.000,- beschikbaar gesteld in het kader van Integraal Veiligheidsbeleid. Het stadsdeel heeft aan structurele middelen ruim fl. 145.000,- ingebracht. Voor een specificatie van de kosten wordt verwezen naar bijlage 1.

Het project is in nauwe samenwerking georganiseerd door stadsdeel Bos en Lommer en Stichting Impuls. Naast deze instanties zijn nog meer partijen betrokken geweest bij het project, zoals ondermeer het kinderwerk, het jongerenwerk en de politie. Aan bureau Van Dijk, Van Soomeren en Partners (DSP) is gevraagd voor

1 Het betreft de speeltuinen de Ruyter, Nieuw Bos en Lommer, Gibraltar, de Boom alsmede Wiltzangh, de sporthallen Jan van Galen en Blauw Wit en het buurtcentrum de Schaffelaar.

2 SIPO is een afkorting voor de participerende partijen in het toezichtproject, namelijk Stadsdeel, Impuls, Politie en Onderwijs.

aanvang van het project een model voor evaluatie op te stellen. Vervolgens is na afloop van het project DSP ook verzocht de verslaglegging voor haar rekening te nemen³. Daarbij is uitgegaan van het door Stichting Impuls verzamelde materiaal.

1.3 Opzet van de evaluatie

De centrale vraagstelling in deze evaluatie kan op basis van het voorgaande als volgt worden omschreven:

- in hoeverre heeft het project geleid tot een afname van overlast en vandalisme in en rondom de speellocaties in het bijzonder en binnen Bos en Lommer in het algemeen.

Met het oog op eventuele (jaarlijkse) continuering en verdere verbetering van het project is het tevens van belang, dat de evaluatie inzicht geeft in het verloop van de en de beoordeling van de afzonderlijke projectonderdelen.

Om het verloop alsmede het effect van het project in kaart te brengen, is gebruik gemaakt van de volgende informatiebronnen.

Politieregistratie

Van delicten op het gebied van vandalisme en overlast is bekend dat er nauwelijks processen-verbaal (PV's) worden opgemaakt. Het gebruik van aangiftecijfers, die gebaseerd zijn op PV's, geeft derhalve geen betrouwbaar beeld van de omvang van deze delicten⁴. Gekozen is daarom voor de incidentenregistratie van de politie.

Deze registratie is gebaseerd op meldkamergegevens en omvat alle binnengekomen (telefonische) meldingen bij de politie. Als delicten zijn geselecteerd vernieling aan openbaar vervoer respectievelijk openbaar gebouw, overige vernielingen, vechtpartijen en overlast (baldadige) jeugd⁵. Als registratieperiode is de zomervakantie van 1994 vergeleken met de zomervakantie van 1993.

Bewonersenquête

Direct na de projectperiode zijn in totaal 76 bewoners, die rondom de (acht) speellocaties woonachtig zijn, door middel van huisbezoeken benaderd. Aan de bewoners is ondermeer gevraagd naar het effect van het project op vandalisme en op de overlast van kinderen rondom de speellocaties.

Interviews eigenaren/beheerders

In totaal zijn zes 'eigenaren/beheerders' van objecten, die gevoelig zijn voor vandalisme én gevestigd zijn in de nabijheid van de speellocaties, telefonisch benaderd met vragen omtrent de last die zij in de projectperiode gehad hebben van vernielingen. Het betreft vijf eigenaren/beheerders van scholen, te weten de openbare Multatulischool, de tweede Montessori Mavo, de Fatimaschool, de Paulusschool en de Bos en Lommerschool en een huismeester van het stadsdeelkantoor. Dit laatste interview is echter buiten beschouwing gelaten vanwege het feit, dat deze huismeester weinig relevante informatie over het project kon verschaffen.

3 Het evaluatiemodel ging oorspronkelijk uit van verslaglegging door het stadsdeel. Hiervan is afgezien vanwege tijdgebrek en de wens tot objectiviteit.

4 Een andere reden dat aangiftecijfers niet gebruikt kunnen worden is dat de politie op 1 juni 1994 is overgegaan op een ander registratiesysteem. Hierdoor is het niet goed mogelijk de aangiftecijfers van delicten gepleegd in de projectperiode (juli - augustus 1994) te vergelijken met dezelfde periode in voorgaande jaren.

5 Het delict vernielingen aan/van auto was ook geselecteerd, maar kon door de politie niet afzonderlijk worden opgevraagd.

Interviews speeltuinleiders

Om een indruk te krijgen van de mate van vernielingen en overlast in de speeltuinen, zijn ook de speeltuinleiders na afloop van het project geïnterviewd. Er is gesproken met vier speeltuinleiders: twee van speeltuin de Boom en één van speeltuin Nieuw Bos en Lommer respectievelijk De Ruyter⁶.

Groepsgesprekken met kinderen

Om ook een beeld te krijgen van hoe de kinderen tegen het project hebben aangekeken, zijn in de eerste drie weken van het nieuwe schooljaar groepsgesprekken gehouden met kinderen uit de groepen 6, 7 en 8 van vier basisscholen, namelijk de Fatimaschool, Narcis Queridoschool, Wiltzangschool en de Bos en Lommerschool.

Registratieformulieren

Via in het kader van het project ontwikkelde registratieformulieren is bijgehouden, hoeveel kinderen er dagelijks op verschillende tijdstippen in de speeltuinen aanwezig zijn geweest. Voor de vakantieactiviteiten die op de speeltuinen hebben plaatsgevonden, zijn aparte registratieformulieren ingevuld.

Evaluatieverslagen projectmedewerkers

De vakantieactiviteiten zijn door de projectmedewerkers (intern) geëvalueerd. Het betreft evaluaties van de kinderzomerspelen, de sportervaringsploeg, de vakantieinstuif in de BlauwWithal en het SIPO-project.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de inhoud, de deelname en het verloop van de afzonderlijke vakantieactiviteiten die in het kader van het project hebben plaatsgevonden. In hoofdstuk 3 komt het effect van het project op vandalisme en overlast aan bod. In hoofdstuk 4 tenslotte staan de belangrijkste conclusies gepresenteerd en worden enkele aanbevelingen gedaan.

⁶ De speeltuinleider van speeltuin Wiltzangh kon door ziekte niet worden geïnterviewd. De speeltuinleider van Gibraltar is niet (op tijd) benaderd.

2 Verloop activiteiten

2.1 Inleiding

Zoals eerder aangegeven, is het project opgebouwd uit vier onderdelen. Deze onderdelen zijn gericht op uitbreiding van sport en spelmogelijkheden voor de jeugd enerzijds en (een daarmee gepaard gaande) uitbreiding van toezicht anderzijds. Dit heeft geresulteerd in een viertal activiteiten, die gedurende de zomervakantie van 1994 zijn opgezet. Het betreft de kindersomerspelen, de vakantie-instuif in de BlauwWithal, de activiteiten van de sportervaringsploeg en het SIPO-project. In dit hoofdstuk (paragraaf 2.2 tot en met 2.5) komen achtereenvolgens deze vier activiteiten aan bod. Daarbij wordt per activiteit steeds ingegaan op de inhoud, de deelname en het verloop van de activiteit. Tenslotte gaat paragraaf 2.6 in op de beoordeling van de activiteiten door de kinderen.

2.2 Kindersomerspelen

Inhoud

In de periode van 25 juli tot en met 3 september 1994 - met uitzondering van de periode 15 tot en met 28 augustus (deel bouwvakvakantie) - zijn voor kinderen van 4 tot en met 12 die woonachtig zijn in Bos en Lommer kindersomerspelen georganiseerd. Deze kindersomerspelen, die kunnen worden omschreven als kleinschalige activiteiten op het gebied van recreatie, sport en spel, hebben voornamelijk plaatsgevonden in de vijf speeltuinen⁷. Elke speeltuin heeft op een vaste dag in de week de kindersomerspelen in huis gehad. Voor speeltuin De Ruyter was dat de maandag, voor Nieuw Bos en Lommer de dinsdag, voor Gibraltar de woensdag, voor Wiltzangh de donderdag en voor De Boom de vrijdag.

Naast de speeltuinen hebben in de eerste twee weken van de periode ook kindersomerspelen plaatsgevonden in buurtcentrum De Schaffelaar. In totaal ging het hierbij om zes dagen, maar daarvan vonden drie dagen 'volledig' buitenshuis plaats⁸. Op twee dagen zijn de kinderen naar de sporttour gegaan en één dag is besteed aan een excursie naar recreatiegebied 't Twiske.

Tenslotte is er nog op 28 en 29 juli de Sporttour bij en in de Jan van Galenhal geweest. De sporttour is een mobiele sportkaravaan voor kinderen van 5 tot en met 16 jaar uit het hele stadsdeel, die een gevarieerd activiteitenprogramma presenteert⁹. De kinderen werden hiervoor opgehaald met een speciale bus.

Deelname

De deelname van kinderen aan de kindersomerspelen staat weergegeven in tabel 1. De tabel geeft voor verschillende lokaties aan hoeveel dagen de kindersomerspelen hebben plaatsgevonden en hoeveel kinderen er in z'n totaliteit aan hebben deelgenomen.

7 Voorbeelden van activiteiten die op de speeltuinen hebben plaatsgevonden zijn disco, creatieve dag, Ren je Rot, zeskamp, spelenkermis en bingo. Zeer populair bij de kinderen bleken de (ingehuurde) suikerspinmachine en de Kop van Jut. Voorbeelden van activiteiten die buiten de speeltuinen hebben plaatsgevonden zijn bioscoopbezoek, bezoek aan Artis, bezoek aan het Amsterdamse Bos en een picknick.

8 De drie activiteiten 'in' het buurtcentrum betroffen een creatieve middag, een discomiddag en een bezoek aan het Landje, waar de kinderen hutten en vloten konden bouwen.

9 Naast diverse sportactiviteiten waren er activiteiten als Karaoke, een racespel en een verkeersspel, waarbij kinderen zelfs hun rijbewijs konden halen.

Tabel 1: Deelname aan kinderzomerspelen

Lokatie	aantal dagen	totaal aantal kinderen	gemiddeld aantal kinderen
Speeltuin De Ruyter	4	99	25
Speeltuin Nieuw Bos en Lommer	4	192	48
Speeltuin Wiltzangh	3	220	73
Speeltuin De Boom	4	230	58
Speeltuin Gibraltar	5	276	55
Buurtcentrum De Schaffelaar	3	75	25
Sporttour	2	200	100
Twiske (excursie)	1	50	50
Totaal	26	1352	52

De tabel laat zien, dat de kinderzomerspelen goed bezocht zijn door de kinderen. Gemiddeld hebben ongeveer 52 kinderen deelgenomen aan een activiteit op één van de lokaties. Dat is voor de speeltuinen beduidend meer dan op dagen dat de speeltuinen een normaal programma hadden. Op die dagen blijken namelijk volgens de tabellen in bijlage 2 om twaalf uur 's ochtends gemiddeld 23, om drie uur 's middags gemiddeld 33 en om acht uur 's avonds gemiddeld 39 kinderen aanwezig te zijn. Door de kinderzomerspelen worden dus duidelijk meer kinderen bereikt dan normaal.

Uit tabel 1 kan verder nog worden opgemaakt, dat speeltuin Wiltzangh gemiddeld de meeste kinderen heeft bereikt. De activiteiten in het buurtcentrum zijn gemiddeld het minst bezocht door de kinderen. Het binnenprogramma in combinatie met het mooie zomerweer is daar waarschijnlijk voor een groot deel de oorzaak van.

Verloop

Volgens de interne evaluatie van de kinderzomerspelen zijn de spelen goed verlopen. De volgende zaken hebben daaraan bijgedragen:

- het programma zat goed in elkaar en was behoorlijk gevarieerd. Door het wekelijks roulerend karakter van de kinderzomerspelen hadden de speeltuinleiders voldoende tijd om zich voor te bereiden;
- er is met veel enthousiasme door een grote groep mensen (1 kinderwerker, 5 speeltuinleiders en 25 vrijwilligers/stagiaires) uitvoering gegeven aan de activiteiten;
- er is veel aandacht besteed aan publiciteit. De organisatie had voorzien in een programmaboekje, dat voorafgaand aan de kinderzomerspelen is verspreid op basisscholen en op de speellocaties in het stadsdeel¹⁰. Verder is publiciteit gegeven aan de zomerspelen door berichtgeving via kindertelevisie en persberichten in wijkkranten;
- de weersomstandigheden waren bijzonder goed. Alternatieve programma's waren nauwelijks nodig¹¹;
- de vele uitstapjes buiten het stadsdeel. Veel kinderen komen namelijk maar weinig buiten de eigen buurt. Een verplichte eigen bijdrage van fl. 2,50 bleek goed te werken, want dit gaf de organisatie vooraf meer zekerheid over de deelname aan de uitstapjes;

¹⁰ In het programmaboekje is een vertaling opgenomen in het turks en arabisch.

¹¹ Een geplande excursie naar de Kennemerduinen is een van de weinige activiteiten die niet zijn doorgegaan vanwege de regen. Hiervoor in de plaats is een bezoek aan de bioscoop gebracht.

- de langere openingstijden van de speeltuinen hebben zich bewezen. Het blijkt namelijk dat in de avonden gemiddeld de meeste kinderen in de speeltuinen aanwezig zijn geweest;
- er zijn voldoende meisjes bereikt. Uit de deelnameregistratieformulieren van de kinderzomerspelen blijkt, dat gemiddeld ongeveer 40% van de deelnemende kinderen een meisje was.

Een tweetal zaken is echter minder goed verlopen:

- op de tweede dag van de sporttour ontbrak een aantal onderdelen, waardoor er voor de kinderen minder te doen was¹²;
- het busvervoer voor de uitstapjes buiten het stadsdeel was ontoereikend. Bovendien kreeg de dubbeldekker die is ingezet voor de sporttour op beide dagen materiaalpech.

2.3 Vakantieinstuif BlauwWithal

Inhoud

In de laatste drie weken van de projectperiode heeft op doordeweekse dagen van 12.00 tot 16.00 uur in en bij de BlauwWithal de vakantieinstuif plaatsgevonden. Deze instuif bestond uit diverse sport en spelactiviteiten voor kinderen in de leeftijdscategorie 6 tot en met 12 jaar. De sporthal kreeg een standaardindeling die bestond uit een voetbalveld, een trampoline, een (gehuurd) luchtkasteel, een judo-mat en twee tafeltennistafels. In de kantine van de sporthal was een creatieve hoek ingericht voor kinderen onder de 6 jaar, die vaak met oudere broertjes of zusjes meekomen. In deze hoek kon worden geknipt en geplakt en konden tekenfilms worden bekeken. Naast deze vaste activiteiten zijn steeds wisselende activiteiten georganiseerd, zoals touwtrekken, playbackshow en een estafette-race.

Deelname

In tabel 2 staat weergegeven hoeveel kinderen er hebben deelgenomen aan de vakantieinstuif.

Tabel 2: Deelname aan vakantieinstuif

Periode	aantal dagen	totaal aantal kinderen	gemiddeld aantal kinderen
Week 33 (08-12 augustus)	5	590	118
Week 34 (15-19 augustus)	5	1030	206
Week 35 (22-26 augustus)	5	1100	220
Totaal	15	2720	181

De tabel laat zien, dat het aantal deelnemende kinderen wekelijks is toegenomen. Kwamen in de eerste week gemiddeld ruim 100 kinderen per dag naar de instuif, in de derde en laatste week blijkt dat aantal bijna te zijn verdubbeld.

¹² Zo ontbraken op de tweede dag onder andere het 'circus', de ballenmachine en de fietsen.

Verloop

De vakantieinstuif is volgens de projectmedewerkers een succes geweest. Daaraan hebben de volgende zaken bijgedragen:

- veel publiciteit. Voorafgaand aan de vakantieinstuif zijn in de wijk huis aan huis folders verspreid en zijn persberichten naar kranten, radio en TV uitgegaan;
- de keuze voor de leeftijdsgroep van kinderen tot 12 jaar. De vakantieinstuif van vorig jaar, waarbij ook kinderen van 12 tot 16 jaar aan de instuif konden deelnemen, bleek minder geslaagd vanwege het moeizaam bereiken van met name deze oudere kinderen;
- de inzet van enthousiaste sportleiders. In de eerste week bestond de bezetting uit vijf medewerkers. In de twee weken daarna is, zoals vooraf was afgesproken, de bezetting uitgebreid met twee personen. Hierdoor was het eenvoudiger om extra activiteiten te organiseren en kon een persoon vrijgemaakt worden om het overzicht in de hal te bewaren. Ook heeft een moeder zich vrijwillig aangeboden om de activiteiten in de creatieve hoek te leiden;
- er hebben in vergelijking met vorig jaar relatief 'veel' meisjes deelgenomen. In de eerste week was ongeveer 15% van de deelnemers van het vrouwelijke geslacht, in de weken daarna ruim 25%;
- de centrale ligging van de BlauwWithal in de wijk¹³. Verder konden de attributen in de BlauwWithal bijna altijd blijven staan, waardoor weinig tijd verloren is gegaan met op-en afbreken van de sport- en spelattributen;
- het activiteitenprogramma zelf. Vooral de (vaste) onderdelen luchtkasteel, trampoline en voetbal bleken grote trekpleisters.

Ondanks het succes bleek een tweetal punten voor verbetering vatbaar:

- er was in de eerste week geen medewerker met een EHBO-diploma. Een gebroken been bij een van de deelnemers heeft er toe geleid, dat er alsnog een medewerker met EHBO-diploma aan de begeleiding is toegevoegd;
- het succes van de creatieve hoek leidde er toe, dat één sportleider vrijgemaakt moest worden voor toezicht. Dit ging ten koste van de begeleiding in de hal.

2.4 Sportervaringsploeg

Inhoud

In de periode van 25 juni tot en met 5 september hebben er in het stadsdeel sport- en spelactiviteiten plaatsgevonden die georganiseerd zijn door de sportervaringsploeg van Impuls. Met een speciaal ingehuurd busje met daarin sport- en spelmaterialen zijn diverse lokaties aangedaan. In het eerste deel van de periode (25 juni tot 25 juli) heeft de sportervaringsploeg twee speeltuinen en twee speelpleinen bezocht¹⁴. Het betrof een 'rustig' aanbod van activiteiten, zodat de ploeg langzaam maar zeker bekend werd in de buurt. In het tweede deel van de periode, oftewel de projectperiode, werden de activiteiten uitgebreid naar zeven lokaties. Net als bij de kinderzomerspelen is gekozen voor vaste dagen per lokatie. Voor speeltuin nieuw Bos en Lommer en speelplein Ernst Staes was dat de maandagmiddag respectievelijk -avond, voor speeltuin De Boom en speelplein St Jozef de dinsdagmiddag respectievelijk -avond, voor speeltuin De Ruyter de woensdag, voor speelplein Hertzspiegelweg de donderdag en voor speeltuin Wiltzangh de vrijdag. De activiteiten waren divers en varieerden van voetbal en andere (kleine) balspelen tot roller-skating en zaklopen.

¹³ De Jan van Galenhal, die vorig jaar is gebruikt, ligt veel minder gunstig.

¹⁴ Hierbij ging het om de speeltuinen De Ruyter en Wiltzangh en de speelpleinen Ernest Staes en Hertzspiegelweg.

Deelname

In tabel 3 staat de deelname van kinderen aan de activiteiten van de sportervaringsploeg weergegeven. Uit de tabel blijkt, dat de sportervaringsploeg gemiddeld zo'n 34 kinderen per keer heeft bereikt¹⁵. De deelname aan de activiteiten in de speeltuinen Nieuw Bos en Lommer en Wiltzangh is relatief het grootst geweest (gemiddeld respectievelijk 49 en 46 kinderen) en de deelname aan de activiteiten op het speelplein St. Jozef het kleinst (gemiddeld 14 kinderen).

Tabel 3: Deelname kinderen aan activiteiten sportervaringsploeg

Lokatie	aantal dagen	totaal aantal kinderen	gemiddeld aantal kinderen
speeltuin Nieuw Bos en Lommer	4	182	46
speelplein Ernst Staes	5	143	29
speeltuin De Boom	6	231	39
speelplein St. Jozef	6	83	14
speeltuin De Ruyter	6	225	38
speelplein Hertzspiegelweg	6	184	31
speeltuin Wiltzangh	6	294	49
Totaal	39	1342	34

Verloop

Volgens de interne evaluatie van de sportervaringsploeg is het project heel goed verlopen, maar is een aantal zaken wel voor verbetering vatbaar. Allereerst de zaken die goed zijn verlopen:

- het team van uitvoerders is met 12 personen voldoende groot geweest. Het team bestond uit 2 afgestudeerde CIOS-ers, 6 medewerkers van de sportervaringsploeg en 4 stagiaires van de cursus R.S.L.A.. Tijdens elke activiteit waren steeds 3 tot 4 medewerkers aanwezig. Vooraf was uitgegaan van 20 tot 25 kinderen per medewerker. Gezien het gemiddeld aantal kinderen dat heeft deelgenomen aan de activiteiten, is het aantal begeleiders bij de activiteiten eerder teveel dan te weinig geweest;
- er is voldoende aandacht besteed aan publiciteit. Posters zijn opgehangen op basisscholen en speeltuinen, er zijn folders uitgedeeld en het programma van de sportervaringsploeg is meegenomen in het programmaboekje van de kinderzomerspelen;
- het gebruik van het busje was niet alleen erg praktisch, maar zorgde ook voor duidelijke herkenbaarheid naar de kinderen toe¹⁶;
- de speeltuinen en -pleinen vormden een goede lokatie voor de activiteiten vanwege het open en laagdrempelige karakter;
- er is gewerkt in ploegendiensten. Omdat de activiteiten veel energie en concentratie van de medewerkers bleken te vergen, is gewerkt met een middag- en een avondploeg. Hiermee was een goede inzet van de medewerkers gegarandeerd.

¹⁵ Per activiteit varieerde de deelname van 8 tot 93 kinderen.

¹⁶ Er zijn zelfs kinderen geweest die het busje volgden naar de verschillende lokaties in de wijk.

De volgende zaken zijn wat minder goed verlopen en vragen, bij eventuele voortzetting van het project, om verbetering:

- tijdens de voorbereiding was het tijdbestek waarin sportspecialisten gevonden moesten worden, te krap. Met veel moeite is dit uiteindelijk toch gelukt;
- de afstemming tussen de activiteiten en lokaties van de sportervaringsploeg en die van de kinderzomerspelen was niet altijd even goed. Hierdoor ontstond er soms zoiets als concurrentie.

2.5 SIPO-project

Inhoud

Het SIPO-project is een toezichthoudersproject. Jongeren vanaf 18 jaar zien er op toe dat tieners in de leeftijd van 10 tot 15 jaar geen vernielingen meer plegen aan en rond de Bos en Lommerschool. De bouwactiviteiten op het oude schoolplein gaven de tieners namelijk het idee om alvast met de afbraak van het oude schoolgebouw te beginnen. Daarbij kwam het regelmatig voor dat ook omwonenden overlast ondervonden van deze groep. Als surveillance-gebied voor de SIPO-jongeren is daarom gekozen voor een wat groter gebied, namelijk het gebied gelegen tussen de Bos en Lommerweg, de Leeuwendalersweg, de Wiltzanghlaan en het Jan van Schaffelaarplantsoen. Het SIPO-project heeft in totaal 17 weken gedraaid: van 10 juni tot 18 september 1994. Er is gesurveilleerd in tweetallen op maandag tot en met vrijdag van 16.00 tot 22.00 uur en in het weekend van 11.00 tot 23.00 uur. In de bouwvakvakantie zijn de weekentijden gehanteerd. De vergoeding voor de SIPO-jongeren bedroeg fl. 7,50 per uur.

Deelname

In totaal hebben 30 jongeren zich aangemeld voor het project. Deze jongeren zijn vervolgens door Impuls geselecteerd op basis van de volgende criteria:

- ouder dan 18 jaar;
- betrouwbaar;
- vertrouwd met de buurt en de doelgroep;
- geen antecedenten bij de politie.

Uiteindelijk zijn 16 jongeren aangesteld als SIPO-medewerker.

Verloop

Het SIPO-project is goed verlopen. De samenwerking tussen betrokken instanties (Stadsdeel, Impuls en Politie en Onderwijs) was goed; de taken waren duidelijk afgebakend. Zo was Impuls verantwoordelijk voor ondermeer de werving en begeleiding van de jongeren, de politie voor onder andere het antecedentenonderzoek, voorlichting omtrent taken, bevoegdheden en het gebruik van de portofoons en het stadsdeel voor de identiteitsbewijzen. De rol van de school beperkte zich tot het op de hoogte houden van de andere partijen ten aanzien van het aantal vernielingen aan en rond het schoolgebouw.

De SIPO-jongeren hebben tijdens hun werkzaamheden veel aandacht besteed aan het directe contact met de tieners. Daardoor kregen de tieners het gevoel ook serieus genomen te worden. De leuze 'de politie is je beste vriend' is voor de tieners geworden tot 'de SIPO-jongeren zijn je beste vrienden'. Alle betrokkenen, waaronder ook de bewoners en de tieners, blijken na afloop zeer te spreken over het SIPO-project.

Toch heeft het SIPO-project niet helemaal aan haar oorspronkelijke doelstelling voldaan. De SIPO-jongeren zouden namelijk niet alleen toezicht, maar ook de tieners bezig houden. Er zijn incidenteel wel wat activiteiten voor de tieners ont-plooid, maar van een structurele aanpak was geen sprake. Voor een belangrijk deel kwam dit door de (wisselende) begeleiding en aansturing van bovenaf.

2.6 Beoordeling activiteiten door kinderen

Uit de voorgaande paragrafen kan worden opgemaakt, dat de activiteiten volgens de medewerkers goed zijn verlopen. Interessant is of de kinderen (die aan de activiteiten hebben deelgenomen) daar ook zo over denken.

In totaal hebben er in de eerste weken van het nieuwe schooljaar elf groeps-gesprekken met kinderen van basisscholen in Bos en Lommer plaatsgevonden. Het betreft één groepsgesprek op de Fatimaschool (groep 6, 7 en 8 samen), vier op de Bos en Lommerschool (groep 6, 7, 8 en een gecombineerde groep 6 en 7), drie op de Narcis Queridoschool (groep 6a, 7 en 8) en eveneens drie op de Wilt-zanghschool (groep 6, 7 en 8).

Met de groepsgesprekken zijn 197 kinderen bereikt, waarvan er 84 hebben deelge-nomen aan een of meerdere activiteiten. Wanneer het groepsgesprek met de kinde-ren van de Fatimaschool buiten beschouwing wordt gelaten (er is daar alleen ge-praat met (negen) kinderen die hebben deelgenomen aan de activiteiten), dan blijkt dat tweederde (66%) van alle kinderen aan een of meerdere activiteiten heeft deel-genomen. Drie kinderen blijken slechts één keer aan een activiteit te hebben deel-genomen. De rest heeft enkele keren tot elke dag de activiteiten bezocht.

De vakantieactiviteiten zijn door de kinderen als leuk ervaren. Vooral het lucht-kasteel, skeeleren en voetbal sprak de kinderen aan. Ook vond een aantal kinderen (de bus van) de sportervaringsploeg erg leuk. Opvallend is dat de kinderen niet de diverse uitstapjes noemden, met uitzondering dan van drie kinderen die het bezoek aan Artis heel leuk vonden¹⁷. Minder leuke onderdelen waren volgens de kinderen basketbal, badminton en skippyballen.

Mochten in de speeltuinen volgend jaar weer vakantieactiviteiten plaatsvinden, en dat hopen alle kinderen, dan zouden de kinderen het liefst de activiteiten uitgebreid zien met een trampoline, een zweefmolen, koekhappen, boksen, scooters, zwem-bad(jes), paardrijden, veel voetbaltournooien (waaronder meidenvoetbal) en... meer uitstapjes.

De langere openstelling van de speeltuinen in de avonduren is (door nagenoeg alle kinderen die er gebruik van hebben gemaakt) erg prettig gevonden¹⁸. Het was 's avonds vaak koeler en dus leuker om te spelen, aldus de kinderen.

Tenslotte is aan de kinderen die aan de vakantieactiviteiten hebben deelgenomen gevraagd, of ze vooraf wisten dat er vakantieactiviteiten zouden gaan plaatsvinden. Bijna alle kinderen blijken vooraf op de hoogte te zijn geweest, behalve de kinde-ren van de Fatimaschool en enkele kinderen van (met name groep 6 van) de Narcis Querido en de Wiltzanghschool.

Van de kinderen die **niet** hebben deelgenomen, blijkt het merendeel op vakantie te zijn geweest. De overigen vonden het te ver, wisten het niet, hadden geen zin of speelden liever buiten op straat. Wat de voorlichting over de vakantieactiviteiten betreft blijkt, dat over het algemeen de niet-deelnemers van de Bos en Lommer-school vooraf wel op de hoogte waren van de vakantieactiviteiten en de niet-deel-

¹⁷ Wellicht heeft een groot deel van de kinderen niet deelgenomen aan de uitstapjes.

¹⁸ Kinderen die wel op de speeltuinen zijn geweest, maar niet in de avonduren, hadden over de verlengde openstelling geen me-ning.

nemers van de Narcis Queridoschool en Wiltzanghschool niet¹⁹. Echter, van de twee laatst genoemde scholen blijken ook kinderen, die wel hebben deelgenomen aan de activiteiten, vooraf niet goed op de hoogte te zijn geweest. Kennelijk zijn beide scholen onvoldoende benaderd in de voorlichtingscampagne.

Aan **alle** kinderen is ten slotte nog gevraagd, wat zij de meest leuke en minst leuke speelplek (in de buurt) vinden. Als leuke speelplekken worden aangemerkt de speeltuin, de sporthal, thuis bij vriendjes, het buurthuis, het bos en de kinderboerderij in speeltuin Nieuw Bos en Lommer. Als minder leuke speelplekken zijn vooral genoemd het eigen huis, het klaslokaal en de straat. Uit deze opsomming mag worden geconcludeerd, dat de voor de vakantieactiviteiten gebruikte locaties favoriet zijn bij de kinderen.

Tot slot van dit hoofdstuk volgt hieronder nog een samenvattende tabel waarin de deelname van kinderen aan alle vakantieactiviteiten staat opgenomen.

Tabel 4: Deelname kinderen aan vakantieactiviteiten

Activiteit	aantal dagen	totaal aantal kinderen	gemiddeld aantal kinderen
Kinderzomerspelen	26	1352	52
Vakantieinstuif	15	2720	181
Sportervaringsploeg	39	1342	34
Totaal	80	5414	68

In totaal hebben aan de vakantieactiviteiten 5414 kinderen deelgenomen, wat neerkomt op gemiddeld 68 per (dag)activiteit²⁰. De vakantieinstuif heeft gemiddeld verreweg de meeste kinderen getrokken.

¹⁹ Voor de Fatimaschool konden hierover geen gegevens verzameld worden, omdat niet is gesproken met kinderen die niet hebben deelgenomen aan de vakantieactiviteiten.

²⁰ Voor alle duidelijkheid: één kind kan hebben deelgenomen aan meerdere activiteiten en/of meerdere keren hebben deelgenomen aan dezelfde activiteit. Het is dus niet zo dat er 5454 verschillende kinderen zijn bereikt. Dat aantal ligt waarschijnlijk beduidend lager.

3 Effect

3.1 Inleiding

Het project is opgezet om vandalisme en overlast in de zomermaanden, en dan met name tijdens de vakantieperiode, tegen te gaan. In dit hoofdstuk staat aangegeven of het project daadwerkelijk het beoogde effect heeft gehad. In paragraaf 3.2 komen de politiecijfers aan bod, in paragraaf 3.3 de mening van bewoners en tenslotte in paragraaf 3.4 de mening van 'derden', te weten beheerders van vandalismegevoelige objecten, speeltuinleiders en de kinderen zelf.

3.2 Politiecijfers

Tabel 5 geeft een overzicht van het aantal meldingen van een vijftal delicten zoals die door de meldkamer van de politie zijn opgenomen in de schoolvakantieperiode van 1993 en 1994.

Tabel 5: Aantal meldingen van delicten

Delicten ¹	1993 (25-7 tot 5-9)	1994 (24-7 tot 4-9)
Vernieling openbaar vervoer	0	0
Vernieling openbaar gebouw	1	0
Overige vernielingen	18	8
Vechtpartij	8	10
Overlast baldadige jeugd	3	9
Totaal	30	27

¹ Meldingen betreffende vernielingen aan/van auto zijn buiten beschouwing gelaten, aangezien deze door de politie niet afzonderlijk konden worden geselecteerd.

Uit de tabel blijkt, dat het aantal aangemelde vernielingen in de schoolvakantie van 1994 is afgenomen ten opzichte van de schoolvakantie van 1993, namelijk met 58% (van 19 naar 8). Daarentegen is het aantal meldingen van vechtpartijen en overlast baldadige jeugd voor dezelfde periode toegenomen met 72% (van 11 naar 19). In totaal is het aantal aangemelde delicten iets teruggelopen.

3.3 Effect volgens bewoners

In totaal zijn via huisbezoeken zo'n 80 bewoners benaderd die rond de speellocaties woonachtig zijn²¹. Daarvan hebben er 76 deelgenomen aan de bewoners-

²¹ De door Impuls opgestelde lijst met 80 bewoners bevat voor het merendeel bewoners waarvan Impuls weet, dat ze betrokken zijn bij de woonomgeving in het algemeen en de speeltuinen in het bijzonder. De enquête is afgenomen door medewerkers van Impuls in de derde week van september.

enquête. Met betrekking tot de samenstelling van de respondentengroep kan het volgende worden opgemerkt:

- van de respondenten is 51 % van het mannelijke en 49 % van het vrouwelijke geslacht;
- 79 % van de respondenten heeft een nederlandse, 11 % een marokkaanse, 8 % een turkse en 2 % een andere nationaliteit;
- qua leeftijd is 20 % van de respondenten jonger dan 30 jaar, 43 % tussen de 30 en 50 jaar en 37 % ouder dan 50 jaar;
- 32 % van de respondenten woont vlakbij speeltuin Nieuw Bos en Lommer, 17 % bij speeltuin De Boom, 16 % bij speeltuin De Ruyter, 12 % bij speeltuin Wiltzangh en 9 % bij buurtcentrum de Schaffelaar²². De overige 14 % woont bij de speelpleinen St Jozef(9%) en Ernst Staes (5%).

De groep respondenten is, zeker wat nationaliteit betreft, niet geheel representatief voor het stadsdeel²³.

Algemeen oordeel respondenten over vernielingen en overlast

Uit de enquête komt naar voren, dat 51 % van de respondenten vindt dat er doorgaans (redelijk) veel en 45 % dat er doorgaans weinig wordt vernield in de directe woonomgeving. Slechts 1 % is van mening dat er niets wordt vernield en de resterende 2 % weet het niet. Op de vraag of er in zomervakanties doorgaans meer of minder wordt vernield dan anders, geeft de meerderheid (47%) te kennen dat er geen verschil valt waar te nemen. Daarentegen zegt 21 % dat er in de zomervakantie meer en 15 % dat er minder vernield wordt. De overige 17 % weet het niet. Met betrekking tot overlast van kinderen treedt ongeveer hetzelfde beeld op als bij vernieling. Van de respondenten zegt 46 % (redelijk) veel, 45 % weinig en 3 % geen overlast te ondervinden van kinderen. De overige 3 % weet het niet. Wat betreft het verschil in overlast tussen zomervakantie en de rest van het jaar is ook hier de meerderheid (43 %) van mening, dat er geen verschil is. Daarentegen zegt 24 % van de respondenten dat er in de zomervakanties minder en 15 % dat er meer overlast van kinderen aanwezig is. De resterende 18 % weet het niet.

Oordeel respondenten over effect van project op vernieling en overlast

Aan de bewoners is gevraagd, of zij vinden dat er in de afgelopen zomervakantie meer of minder vernielingen respectievelijk gevallen van overlast zijn geweest in vergelijking tot voorgaande zomervakanties. Tabel 6 op de volgende bladzijde geeft een overzicht. Uit de tabel blijkt, dat afgezien van de mensen die geen verschil in aantal vernielingen en gevallen van overlast hebben bespeurd of het niet weten, de meeste personen van mening zijn dat er afgelopen zomervakantie minder is vernield dan in vorige zomervakanties. Hetzelfde geldt voor overlast van kinderen, alleen in iets mindere mate.

Verder is aan de bewoners gevraagd, of de vakantieactiviteiten van invloed zijn geweest op de omvang van het aantal vernielingen. Het blijkt, dat 46 % van de respondenten van mening is dat door de vakantieactiviteiten het aantal vernielingen is afgenomen. Verder geeft 34 % van de respondenten aan dat het aantal vernielingen niet is beïnvloed door de vakantieactiviteiten en is slechts 1 % is de mening toegedaan, dat het aantal vernielingen is toegenomen. De resterende 19 % van de respondenten weet het niet.

²² Er bevinden zich onder de respondenten geen bewoners woonachtig bij speeltuin Gibraltar. Dit komt omdat speeltuin Gibraltar een vrij gesloten speeltuin is.

²³ Overigens is dat ook niet bewust nagestreefd.

Tabel 6: Ontwikkeling volgens respondenten van vernielingen en overlast kinderen in de zomervakantie 1994 ten opzichte van voorgaande zomervakanties

Waarde	vernielingen		overlast	
	(abs)	(%)	(abs)	(%)
meer	1	1	2	3
geen verschil	27	36	38	50
minder	19	25	15	19
anders	2	3	2	3
weet niet	27	35	19	25
Totaal	76	100	76	100

Oordeel respondenten over andere 'effecten' van het project

Aan de bewoners is nog een aantal vragen gesteld over de inhoud van het project, met het volgende resultaat:

- de verlengde openstelling van de speeltuinen wordt door 80% van de respondenten gewaardeerd. De overige 20% vindt het niets (12%) of heeft geen mening (8%);
- volgens 37% van de respondenten is in de afgelopen zomervakantie door de kinderen meer gebruik gemaakt van de speeltuinen dan in de jaren daarvoor. Van de resterende respondenten vindt 16% dat de kinderen evenveel en 5% dat de kinderen minder gebruik hebben gemaakt van de speeltuinen. De meeste respondenten (42%) echter weten het niet²⁴;
- 38% van de respondenten is wel eens bij de vakantieactiviteiten gaan kijken, waarvan 3% één keer, 18% af en toe en 17% regelmatig. Nagenoeg iedereen uit deze groep respondenten is van mening dat de kinderen de vakantieactiviteiten leuk hebben gevonden;
- van alle respondenten is 80% van mening, dat de kinderen zich deze zomervakantie minder hebben verveeld dan voorgaande zomervakanties;

Tot slot is aan de respondenten gevraagd of de vakantieactiviteiten elk jaar zouden moeten plaatsvinden. Gezien de hiervoor geschetste uitkomsten uit de bewonersenquête is niet verwonderlijk, dat 96% van de respondenten de vakantieactiviteiten graag elk jaar terugziet. Tegenstanders zijn er niet, want van de overige 4% maakt 3% het niets uit en heeft 1% geen mening.

3.4 Effect volgens derden

Eigenaren/beheerders van vandalisme-gevoelige objecten

Uit de gesprekken met 5 beheerders van scholen in Bos en Lommer is het volgende naar voren gekomen:

- de 2e Montessori Mavo en de Bos en Lommerschool hebben doorgaans veel last van vernielingen. Bij de Multatulschool, de Fatimaschool en Paulusschool valt het wel mee;
- de meeste vernielingen hebben betrekking op glasbreuk. Bij de 2e Montessori-, de Bos en Lommer en de Multatulschool is er ook sprake van relatief veel kladvandalisme;

²⁴ Het ontbreken van zicht op de speeltuin vanuit de woning is voor veel respondenten de reden dat ze het niet weten.

- in de zomervakanties ligt alleen bij de Multatulischool het aantal vernielingen en het kladvandalisme doorgaans hoger dan 'normaal';
- in de afgelopen zomervakantie is er op de scholen buiten enige lichte glasschade nauwelijks vernield.
- vooral de Bos en Lommerschool heeft het aantal vernielingen in de afgelopen zomervakantie flink zien afnemen ten opzichte van voorgaande zomervakanties. Voor de andere scholen geldt dat het aantal vernielingen ongeveer hetzelfde is gebleven;
- van de beheerders van de scholen mogen de vakantieactiviteiten doorgang vinden. Daarbij geeft men aan om ook de oudere kinderen (12 tot 16 jaar) erbij te betrekken, aangezien deze groep ook (en zelfs meer) vernield.

Speeltuinleiders

Volgens de speeltuinleiders van de speeltuinen Nieuw Bos en Lommer, De Ruyter en De Boom zijn op enkele minpuntjes na, zoals een bezoek aan Artis dat vanuit speeltuin Nieuw Bos en Lommer niet is doorgegaan en de soms stroeve samenwerking met de Sportervaringsploeg in speeltuin De Ruyter, de vakantieactiviteiten bijzonder goed verlopen²⁵. Ook de ervaringen met de verlengde openstelling zijn goed geweest. En last but not least is er volgens de speeltuinleiders in de afgelopen zomervakantie minder vernield in de speeltuinen dan in voorgaande jaren. De speeltuinleiders staan dan ook positief tegenover een eventuele herhaling van het project.

Kinderen

In de groepsgesprekken op de basisscholen is aan de kinderen gevraagd, of zij zich verveeld hebben in de vakantie. Het blijkt, dat de kinderen zich in de afgelopen zomervakantie nauwelijks hebben verveeld²⁶. Daarbij geven de meeste kinderen aan, dat ze zich deze zomervakantie minder verveeld hebben dan in de zomervakantie van vorig jaar.

²⁵ De stroeve samenwerking is voornamelijk het gevolg geweest van persoonlijke problemen.

²⁶ In de gevallen dat de kinderen zich wel hebben verveeld, dan was dat op de spaarzame momenten dat het regende of in de weekenden.

4 Conclusies en aanbevelingen

Ten aanzien van het verloop van het project kunnen de volgende belangrijkste **conclusies** worden getrokken:

- De *kinderzomerspelen* zijn goed verlopen. Het programma zat goed in elkaar, er is met een enthousiaste groep mensen gewerkt en er is veel aandacht besteed aan publiciteit. Aan de 26 dag(delen) kinderzomerspelen hebben gemiddeld 52 kinderen deelgenomen. Dat zijn voor de speeltuinen veel meer kinderen dan er normaal (buiten de activiteiten om) aanwezig zijn.
- De *vakantieinstuif* is (ook) een succes geweest, wat ondermeer toegeschreven kan worden aan de hoeveelheid publiciteit, de enthousiaste groep sportleiders, de keuze van de centraal gelegen BlauwWithal en het (afwisselende) programma. Ook de creatieve hoek voor de hele jonge kinderen heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan het succes. Aan de 15 dagdelen vakantieinstuif in de Blauwwithal hebben gemiddeld 181 kinderen deelgenomen.
- De *sportervaringsploeg* heeft goed gefunctioneerd. Daaraan hebben onder andere veel publiciteit, het gebruik van een voor kinderen goed herkenbaar busje en het werken in ploegendiensten bijgedragen. Aan de (39) activiteiten van de sportervaringsploeg hebben gemiddeld 34 kinderen deelgenomen.
- Ook het *SIPO-project* is goed verlopen. Een goede samenwerking tussen de betrokken partijen, inclusief heldere taakstellingen en het nakomen van afspraken hebben daaraan ten grondslag gelegen. Het door de SIPO-jongeren bezighouden van de tieners is echter nauwelijks uit de verf gekomen. In totaal hebben 16 jongeren van 18 jaar en ouder aan dit toezichthoudersproject deelgenomen. De tieners blijken ook ook zeer te spreken over het SIPO-project.

Met de vakantieactiviteiten is ongeveer tweederde van de kinderen in de leeftijd van 6 tot 12 jaar (en woonachtig in Bos en Lommer) bereikt. De vakantieactiviteiten blijken door de kinderen erg leuk gevonden te zijn.

Ten aanzien van het effect van het project op vernielingen en overlast kan het volgende worden geconcludeerd:

- Het aantal vernielingen in Bos en Lommer is in de afgelopen zomervakantie afgenomen ten opzichte van voorgaande zomervakanties. Dit blijkt enerzijds uit een afname van het aantal meldingen van vernielingen bij de politie en anderzijds uit de bewonersenquête, waarin 46% van de respondenten aangeeft dat het aantal vernielingen is afgenomen tegenover 1% die een toename constateert. Daarnaast geven ook de speeltuinleiders aan, dat het aantal vernielingen op de speeltuinen tijdens de zomervakantie lager ligt dan in voorgaande zomervakanties. Tenslotte is volgens de beheerder van de Bos en Lommerschool het aantal vernielingen aan de school flink afgenomen als gevolg van het SIPO-project.
- Het aantal gevallen van overlast van kinderen is volgens de meldkamergegevens van de politie deze zomervakantie toegenomen. Daarentegen geven de meeste (69%) respondenten uit de bewonersenquête aan, dat het aantal gevallen van overlast niet is veranderd (50%) of minder is geworden (19%). Slechts 3% vindt

dat overlast is toegenomen. Al met al lijkt het project derhalve geen duidelijke invloed gehad te hebben op de mate van overlast van kinderen.

Aanbevelingen

Op grond van bovenstaande conclusies is het niet meer dan logisch, dat de vakantieactiviteiten in de toekomst worden voortgezet. Dit is derhalve de belangrijkste aanbeveling. Om de vakantieactiviteiten verder te verbeteren, kunnen nog de volgende aanvullende aanbevelingen worden gedaan:

- De verschillende activiteiten dienen nog beter op elkaar afgestemd te worden. Het gelijktijdig plaatsvinden van verschillende (populaire) activiteiten heeft in enkele gevallen geleid tot een soort 'concurrentieslag' en werkt onbegrip bij de medewerkers in de hand. Door een strakkere planning en betere aansturing van de activiteiten moet dit in de toekomst voorkomen worden.
- Aan de afzonderlijke vakantieactiviteiten is veel publiciteit gegeven, maar niet altijd op een even consistente wijze. Zo zijn bijvoorbeeld enkele scholen niet benaderd en moesten kinderen het programma in sommige speeltuinen halen. Het verdient aanbeveling om de publiciteit over de verschillende vakantieactiviteiten op dezelfde wijze te presenteren. Daarbij valt te denken aan een program-maboekje met een totaaloverzicht, dat vlak voor de vakantie onder de leerlingen van de basisscholen wordt verspreid. Daarnaast kunnen wekelijks posters en folders worden verspreid met daarop aangegeven alle activiteiten die in de week gaan plaatsvinden.
- Het verdient aanbeveling om aan de hand van de ervaringen van dit jaar een draaiboek op te stellen voor de komende jaren. Zo'n draaiboek moet antwoorden geven op vragen als: wanneer moet gestart worden met de voorbereiding, wie heeft welke taken en verantwoordelijkheden en hoe is de afstemming van de activiteiten geregeld. Het draaiboek kan worden opgesteld door een kleine werkgroep, waarin in ieder geval de belangrijkste partijen (onder andere stadsdeel en Impuls) zijn vertegenwoordigd.
- De uitstapjes buiten het stadsdeel lopen nogal eens op tegen hoge buskosten en daardoor onvoldoende vervoer. Het valt te overwegen om een beroep te doen op de speeltuinverenigingen voor meer financiële armslag.

Bijlage 1: Kosten van het project

In tabel 7 staat aangegeven, welke kosten met de vakantieactiviteiten in de zomer van 1994 gemoeid zijn geweest.

Tabel 7: Overzicht kosten

Kosten		instelling	begroting	rekening
Structureel:				
- buurthuis en speeltuinen (kinderwerk)	Impuls	13.210,-	13.210,-	
- sport	Stadsdeel	26.420,-	26.420,-	
- sportervaringsploeg	Impuls	18.300,-	18.300,-	
- toezicht	Impuls	87.935,-	87.935,-	
		-----	-----	
Subtotaal structureel		145.865,-	145.865,-	
Subsidie (IVB-middelen Centrale stad):				
- sport en spelploeg	Impuls	33.500,-	33.500,-	
- SIPO	Impuls	23.500,-	23.268,-	
- onderzoek (evaluatiemodel + rapportage)	DSP	10.000,-	16.205,-	
- sportervaringsploeg	Impuls	3.000,-	3.000,-	
		-----	-----	
Subtotaal subsidie		70.000,-	75.973,-	
Totaal		215.865,-	221.838,-	

Bijlage 2:

Aantal kinderen in de speeltuinen

In deze bijlage staat in 3 tabellen voor respectievelijk 3 verschillende tijdstippen (12.00, 15.00 en 20.00 uur) het aantal aanwezige kinderen in de speeltuinen weer-gegeven. De tijdstippen waarop de kindersomerspelen en de sportervaringsploeg zijn geweest en dat de sporttour heeft plaatsgevonden, zijn buiten beschouwing gelaten; daarover is apart geregistreerd. De gegevens in de tabellen zijn gebaseerd op de registraties van de speeltuinleiders. Dagen waarop niet door de speeltuinleiders blijkt te zijn geregistreerd, zijn eveneens buiten beschouwing gelaten. Van speeltuin Gibraltar tenslotte blijken geen gegevens voorhanden.

Tabel 8: Gemiddeld aantal kinderen aanwezig in de speeltuinen om 12 uur.

Speeltuin	aantal dagen	totaal aantal kinderen	gemiddeld aantal kinderen
De Ruyter	25	324	13
Nieuw Bos en Lommer	28	332	12
Wiltzangh	36	1091	30
De Boom	23	780	34
Totaal	112	2527	23

Tabel 9: Gemiddeld aantal kinderen aanwezig in de speeltuinen om 15 uur.

Speeltuin	aantal dagen	totaal aantal kinderen	gemiddeld aantal kinderen
De Ruyter	23	536	23
Nieuw Bos en Lommer	28	796	28
Wiltzangh	31	1260	41
De Boom	23	871	38
Totaal	105	3463	33

Tabel 10: Gemiddeld aantal kinderen aanwezig in de speeltuinen om 20 uur

Speeltuin	aantal dagen	totaal aantal kinderen	gemiddeld aantal kinderen
De Ruyter	19	399	21
Nieuw Bos en Lommer	29	1364	47
Wiltzangh	26	1312	50
De Boom	29	1026	35
Totaal	105	4101	39